SRI CHINTALAPATI VARA PRASADA MURTHY RAJU
GOVERNMENT DEGREE COLLEGE GANAPAVARAM-534 198
ESTD. 1972 • AFFILIATED TO ADIKAVI NANNAYA UNIVERSITY • ACCREDITED NAAC 'B'

S Ch V P M R GOVERNMENT DEGREE COLLEGE, GANAPAVARAM

DEPARTMENT OF COMMERCE

CERTIFICATE

This is to certify that the project work titled "Rural Credit" submitted by R.Ravikumar, III B.Com(GEN) with H.T.No.193338100024 has been carried out under my supervision during the academic year 2021-2022.

P. Balamanikant
Signature of the Internal Examiner

B. Rani durga
Signature of the .H.O.D

SRI CHINTALAPATI VARA PRASADA MURTHY RAJU
GOVERNMENT DEGREE COLLEGE GANAPAVARAM-534 198
ESTD. 1972 • AFFILIATED TO ADIKAVI NANNAYA UNIVERSITY • ACCREDITED NAAC 'B'

S Ch V P M R GOVERNMENT DEGREE COLLEGE, GANAPAVARAM

DEPARTMENT OF COMMERCE

PROJECT ON

RURAL CREDIT

By:

NAME: R.Ravikumar

REG. No: 193338100024

Under the guidance of:

Smt. B. Rani Durga, M.Com., Lecturer in Commerce
Smt. P. Bala Manikanta, M.Com., Lecturer in Commerce

INDEX

	Pg. No:-
1. భారతదేశంలో గ్రామీణ క్రెడిట్	1-2
2. గ్రామీణ క్రెడిట్ల రకాలు	3-4
3. భారతదేశంలో గ్రామీణ ఋణాలు	5-7
4. గ్రామీణ క్రెడిట్ లక్ష్యాలు	7-9
5. గ్రామీణ క్రెడిట్ వర్గీకరణ	9-11
6. గ్రామీణ ఋణ వ్యవస్థ యొక్క ప్రధాన సమస్యలు	12-13
7. గ్రామాభివృద్ధి, గ్రామాభివృద్ధి యొక్క లక్ష్యాలు మరియు వ్యూహాలు	14-18
8. గ్రామీణ అభివృద్ధి పథకాలు	19 to 25
9. జాతీయ వ్యవసాయ గ్రామీణాభివృద్ధి బ్యాంకు	26-29
10. గ్రామీణ సర్వే రిపోర్టులు	30-32

TOPICE

RURAL CREDIT

గ్రామీణ క్రెడిట్

భారత దేశంలో గ్రామీణ క్రెడిట్ :- గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థ వృద్ధి సాధారణంగా వ్యవసాయేతర మరియు వ్యవసాయ రంగాలలో ఆర్థిక ఉత్పాదకతను అర్థం చేసుకోవడానికి ఒక విరామం నుండి మరొకదానికి నిధులపై ఆధారపడి ఉంటుంది. విత్తడం నుండి పోస్ట్-హార్వెస్ట్ ఆదాయాన్ని అర్థం చేసుకోవడం వరకు విరామం గ్యాప్ చాలా ఎక్కువ.

రైతులు ఎరువులు, విత్తనాలు, పనిముట్లు మరియు ఇతర వ్యక్తిగత ఖర్చులపై ప్రాథమిక పెట్టుబడికి సరిపోయేలా వివిధ రంగాల నుండి డబ్బును అప్పుగా తీస్తారు.

స్వాతంత్ర్యానంతరం, వ్యాపారులు మరియు వడ్డీ వ్యాపారులు పేద రైతులు మరియు భూమిలేని కార్మికులకు భారీ వడ్డీ రేట్లకు రుణాలు ఇవ్వడం ద్వారా మరియు వారి ఖాతాలను ప్రభావితం చేసి వారిని ట్రాప్ చేయడం ద్వారా ప్రయోజనం పొందారు.

1969 సంవత్సరంలో భారతదేశం సామాజిక బ్యాంకింగ్ మరియు గ్రామీణ రుణ అవసరాలు తీర్చడానికి నిధులు అందించే దిశ విస్తృతంగా ప్రారంభించింది. తరువాత 1982 సంవత్సరంలో, గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థకు సంబంధించిన అన్ని ఆర్థిక కార్యకలాపాలను నియంత్రించడానికి మరియు నిర్వహించడానికి నేషనల్ బ్యాంక్ ఫర్ అగ్రికల్చర్ అండ్ రూరల్ డెవలప్‌మెంట్ (NABARD) ఒక అపెక్స్ బాడిగా ఏర్పడింది.

హరిత విప్లవం వచ్చి దేశంలో క్రెడిట్ వ్యవస్థను మార్చినప్పుడు ఇది మరింత కాంక్రీటుగా మారింది, ఫలితంగా గ్రామీణ రుణాల ఉత్పాదక ఆధిక్యం ఏర్పడింది.

నేడు గ్రామీణ బ్యాంకింగ్ వివిధ ఆర్థిక సంస్థల సమూహాన్ని కలిగి ఉంది, ప్రత్యేకించి ప్రాంతీయ గ్రామీణ బ్యాంకులు (RRBలు), సహకార సంఘాలు, వాణిజ్య బ్యాంకులు, స్వయం సహకార బృందాలు మరియు భూ అభివృద్ధి

...రు తక్కువ వడ్డీ రేట్లలో తగినంత ...

...రు.

గాపిడ క్రెడిట్ల రకాలు:-

మూడు రకాల గాపిడ క్రెడిట్లు ఉన్నాయి:-

స్వల్పకాలిక రుణం క్రెడిట్:- స్వల్పకాలిక రుణం అనేది స్వల్ప ప్రైవేట్ లేదా వ్యాపార ముందస్తు అవసరాల కోసం తీసుకోబడిన ఒక రకమైన ప్రామాణ క్రెడిట్ ఇది ఒక రకమైన క్రెడిట్ ఇది గొప్పైన తేదీలో అరువుగా తీసుకున్న అసలైన మొత్తం మరియు వడ్డీ రెండింటిని తిరిగి చెల్లించవలసి ఉంటుంది. వీటి కొన్ని గరిష్టంగా ఒక సంవత్సరం వరకు ఉండవచ్చు.

మీడియం-టర్మ్ లోన్/క్రెడిట్:- మీడియం-టర్మ్ లోన్ అంటే 2 నుండి 5 సంవత్సరాల మధ్య లేదా 10 సంవత్సరాల కంటే తక్కువ వ్యవధిలో తిరిగి చెల్లించే వ్యవధి. మీడియం-టర్మ్ లోన్లు చెప్పే సంస్థలకు ఒక అద్భుతమైన ఎంపిక. ఇవి సెట్ రీపేమెంట్ వ్యవధి మరియు ఊహించిన మొత్తాలలో సాంప్రదాయిక క్రెడిట్ మార్గం కోసం చూస్తున్నాయి. నగదు ప్రవాహం క్రెడిట్ రేటింగ్ మరియు అనేక ఇతర అంశాలు ఆధారంగా వ్యక్తి స్వీకరించే లోన్ మొత్తం భిన్నంగా

ఉండవచ్చు.

దీర్ఘకాలిక ఋణం/క్రెడిట్:- దీర్ఘకాలిక ఋణం:- దీర్ఘకాలిక ఋణం యొక్క తిరిగి చెల్లింపు వ్యవధి సాధారణంగా 5 నుండి 20 సంవత్సరాలు లేదా కొన్ని అసాధారణమైన సందర్భాల్లో వ్యవధిలో తిరిగి వచ్చే శాశ్వత ఆస్తులను సృష్టించడానికి దీర్ఘకాలిక ఫైనాన్స్ అవసరం.

ప్రత్యేకించి వ్యవసాయ రంగంలో, దీర్ఘకాలిక పెట్టుబడిలో భూమి చదును, ఫెన్సింగ్, మునిగి పోయే బావులు, భూమిపై శాశ్వత మరమ్మతులు, ట్రాక్టర్ల వంటి భారీ యంత్రాలను కొనుగోలు చేయడం మొదలైనవి ఉంటాయి. సూచించిన అన్ని దీర్ఘకాలిక పెట్టుబడులకు పెద్ద సంఖ్యలో నిధులు అవసం. వారు భవిష్యత్తులో లాభాలను ఇవ్వడానికి గణనీయమైన సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉన్నప్పటికీ, ప్రైవేట్ రైతుల వద్ద పొదుపు లేదు లేదా చాలా తక్కువ పొదుపు ఉన్నందున అటువంటి ఖరీదైన పెట్టుబడులు పెట్టడానికి డబ్బు లేదు.

భారతదేశంలో గ్రామీణ ఋణం : గ్రామీణ ఆర్థిక మార్కెట్ అనునది సంక్లిష్టమైన ప్రక్రియ. భారతదేశంలో అధికారిక క్రెడిట్ నిర్మాణం ఈ శతాబ్దపు ప్రారంభంలో సహకార సంఘాల పరిచయంలో ప్రారంభమైనది. ఇది ప్రదాశిక కాలంలో అత్యంత ఆదరణ పొందినది. ఆల్ ఇండియా రూరల్ సర్వే కమిటీ (AIRCS) 1954 సంస్థాగత క్రెడిట్ నిర్మాణ అభివృద్ధికి ఒక పాలసీని రూపొందించినది. ఈ కమిటీ గ్రామీణ ప్రాంతాలకు సంస్థాగత ఋణాల సప్లై సరిపడినంత లేదనే విషయాన్ని వెల్లడి చేసింది మరియు పునర్ వ్యవస్థీకరణకు అనేక కమిటీలను ఏర్పాటు చేసి వాటి సిఫార్సులతో ఒక సమీకృత పథకం ప్రతిపాదించినది. ఈ వ్యవస్థ యొక్క పునరావృత పరిశీలన ఫలితాలకు ఉదాహరణలు ప్రాధాన్యత రంగానికి ఋణాలు ఇవ్వటం, లీడ్ బ్యాంక్ పథకం సర్వీసు ఏరియా అప్రోచ్, నాబార్డ్ ఏర్పాటు మొదలైనవి.

ఇటీవల ఏర్పాటు చేయబడిన కమిటీల విషయానికి వస్తే ది ఎగ్రికల్చర్ క్రెడిట్ రివ్యూ కమిటీ (ACRC) 1989 ప్రస్తుత గ్రామీణ ఋణ వ్యవస్థను వివరంగా పరిశీలించింది. ఈ కమిటీ (ACRC) మరియు పెట్టుబడి వ్యయాలకు మధ్య ఉన్న విపరీతమైన అంతరాన్ని తెలియచేసి బయట నుంచి ఈ

భారతదేశంలో గ్రామీణ ఋణం :- గ్రామీణ ఆర్థిక మార్కెట్ అనునది సంక్లిష్టమైన ప్రక్రియ. భారతదేశంలో అధికారిక క్రెడిట్ నిర్మాణం ఈ శతాబ్దపు ప్రారంభంలో సహకార సంఘాల పరిచయంతో ప్రారంభమైనది. ఇది ప్రణాళిక కాలంలో అత్యంత ఆదరణ పొందినది. ఆల్ ఇండియా రూరల్ సర్వే కమిటీ(AIRCS) 1954 సంస్థాగత క్రెడిట్ నిర్మాణ అభివృద్ధికి ఒక పాలసీని రూపొందించినది. ఈ కమిటీ గ్రామీణ ప్రాంతాలకు సంస్థాగత ఋణాల సప్లై సరిపడినంత లేదనే విషయాన్ని వెల్లడి చేసింది మరియు పునర్ వ్యవస్థీకరణకు అనేక కమిటీలను ఏర్పాటు చేసి వాటి సిఫార్సులతో ఒక సమీకృత పథకం ప్రతిపాదించినది. ఈ వ్యవస్థ యొక్క పునరావృత పరిశీలన ఫలితాలకు ఉదాహరణలు ప్రాధాన్యత రంగానికి ఋణాలు ఇవ్వటం, లీడ్ బ్యాంక్ పథకం సర్వీసు ఏరియా అప్రోచ్, నాబార్డ్ ఏర్పాటు మొదలైనవి.

ఇటీవల ఏర్పాటు చేయబడిన కమిటీల విషయానికి వస్తే ది అగ్రికల్చర్ క్రెడిట్ రివ్యూ కమిటీ(ACRC) 1989 ప్రస్తుత గ్రామీణ ఋణ వ్యవస్థను వివరంగా పరిశీలించింది. ఈ కమిటీ (ACRC) మరియు పెచ్చించు వ్యయాలకు మధ్య ఉన్న విపరీతమైన అంతరాన్ని తెలియ చేసి బయట నుంచి ఈ

SHARE OF CREDIT AGENCIES IN RURAL INDIA
In %
Institutional
Non-institutional

సంస్థలకు చేయవలసిన సహాయం యొక్క ఆవశ్యకతను వివరించింది. ఈ కమిటీ వాణిజ్య బ్యాంకుల కోసం ఎక్కువ స్వయం ప్రతిపత్తిని సిఫార్సు చేసింది. RRBల యొక్క బలహీనతలు కారణంగా వాటిని వ్యవస్థలో కొనసాగించే విధంగా లేవు. డిపాజిట్ల సమీకరణ మరియు రాజకీయ జోక్యం తగ్గించటం ద్వారా సహకార వ్యవస్థను బలోపేతం చేయటానికి ప్రయత్నించారు. ఆర్థిక రంగ సంస్కరణలు 1991 పై నరసింహం కమిటీ ఇతర విషయాలతో పాటుగా ప్రాధాన్యత రంగాన్ని పునః నిర్వచించటం, నిర్దేశించిన క్రెడిట్ ప్రోగ్రాములను మొత్తం బ్యాంక్ క్రెడిట్లో 10% ఉండునట్లుగా క్రమానుగత ఉపసంహరణను మరియు వడ్డీరేట్లు తగ్గించటానికి సిఫార్సు చేసింది.

భారతదేశ గ్రామీణ ఋణవిధానంలోని ప్రధాన అంశాలు:-

భారత గ్రామీణ ఋణవిధా రెండు భాగాలుగా విభజించబడింది

a) అసంఘటిత లేదా అనధికార వ్యవస్థ, ఇందులో

1) వడ్డీ వ్యాపారులు

2) వ్యాపారులు మరియు ముడిపదార్థాల సరఫరాదారులు మరియు

బి) అధికారిక వ్యవస్థీకృత విభాగము ఇందులో:-

1) సహకార బ్యాంకులు
2) ప్రాంతీయ గ్రామీణ బ్యాంకులు.
3) వాణిజ్య బ్యాంకులు మరియు
4) నాన్ బ్యాంకింగ్ ఫైనాన్షియల్ కంపెనీలు ఉంటాయి.

ఈ మధ్యకాలంలో అధికారిక క్రెడిట్ సంస్థలను బలపరిచే చర్యలకు బలం చేకూర్చుతూ వివిధ ఋణవిధానాలను కూడా సమర్థించటం జరిగింది. సహకార క్రెడిట్ సంస్థలను అన్ని స్థాయిలలో బలపర్చుటకు భారతదేశం యొక్క సైద్ధాంతిక నిబద్ధత కూడా ఒక పాత్ర పోషించింది.

గ్రామీణ క్రెడిట్ లక్ష్యాలు:-

వ్యవసాయము అనునది భారతదేశం యొక్క అత్యంత పురాతనమైన మరియు ప్రాథమిక వృత్తి. ఇది భారతదేశ ఆర్థిక వ్యవస్థ యొక్క వెన్నెముకగా కూడా పరిగణించబడుతుంది. అయినప్పటికి ఈ రంగం అనేక కారణాలవల్ల వెనుకబడి ఉంది. వ్యవసాయం రంగం వెనుకబడి ఉండటానికి ముఖ్యమైన కారణాలలో ఒకటి తగిన ఋణ సదుపాయం.

Figure 3.4: Usage of Farm Credit: All India

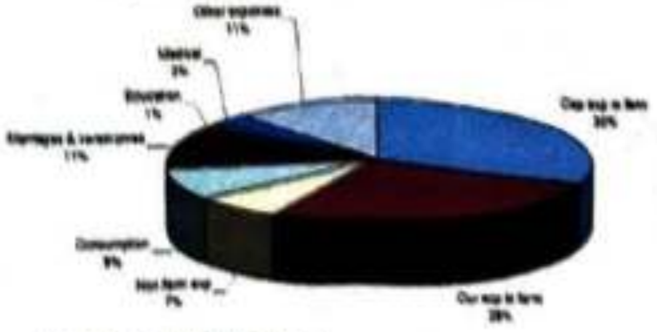

Note: Cap: capital, cur: current.

Source: Authors' analysis of 59th Round NSSO data.

లభించకపోవటం. ప్రతి సంస్థకు క్రెడిట్ అనునది అతి ముఖ్యమైనది వ్యవసాయం కూడా అందుకు మినహాయింపు కాదు. భారతదేశంలో చాలా మంది రైతులు మరియు వ్యవసాయ కార్మికులు పేదలుగానే ఉన్నారు. అందువల్ల వారు కరువు బారిన పడుతున్నారు. వారికి ఉత్పాదక పెట్టుబడి కార్యకలాపాలకు మాత్రమే కాకుండా వినియోగ అవసరాలకు కూడా క్రెడిట్ అవసరం ఉంటుంది.

భారతదేశ ప్రభుత్వం స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన నాటి నుండి అనేక సంస్థాగత విజెన్సిల ద్వారా రైతులకు తక్కువ వ్యయంలో తగిన ఫైనాన్స్ అందించడానికి కృషి చేస్తుంది. దీని వెనుక ఉన్న ప్రధాన లక్ష్యాలు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయి.

1) వ్యవసాయాన్ని ఒక జీవన విధానంగా కాకుండా ఒక వ్యాపారం లాగా చేయడానికి.

2) గ్రామీణ ప్రజల ఆదాయం పెంచటం ద్వారా వారి జీవన ప్రమాణాన్ని మెరుగుపరచడానికి.

3) అత్యధిక ఉత్పత్తి కోసం నూతన మరియు మెరుగైన విధానాలతో సాగు చేసేందుకు రైతులను ప్రోత్సహించడానికి.

4) రైతులు వారు తిరిగి చెల్లించే సామర్థ్యాన్ని బట్టి వారి అవసరానికి తగినట్లు తక్కువ రేట్లకే ఋణాలను అందజేయటానికి.

5) వడ్డీ వ్యాపారస్థుల దోపిడి బారి నుండి రైతులను కాపాడి వారికి ఉత్పత్తి మరియు వినియోగ ఋణాలు రెండింటిని అందజేయాటానికి.

6) సకాలంలో తగినంత మరియు చౌక అయినా ఋణాలను అందించడానికి.

7) సరియైన విధానంలో క్రెడిట్‌ను ఉపయోగించడం ద్వారా గ్రామీణ ప్రజల మధ్య పొదుపు అలవాట్లను పెంపొందుటకు.

గ్రామీణ క్రెడిట్ వర్గీకరణ:-

గ్రామీణా క్రెడిట్ రెండు రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చును. 1. సమయం ఆధారంగా వర్గీకరణ 2. వాడుక ఆధారంగా వర్గీకరణ.

1. **సమయం ఆధారంగా వర్గీకరణ:-** కాలం మీద ఆధారంగా క్రెడిట్‌ను 3 రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చును. అవి:

స్వల్పకాలిక క్రెడిట్:- గ్రామీణ ప్రజలు తమ స్వల్పకాలిక అవసరాల కోసం ఈ ఋణాలు తీసుకొంటారు. ఈ స్వల్ప

కాలిక ఋణాలు తిరిగి చెల్లించుకాలం 1 నెల నుండి 12 నెలల వరకు ఉంటుంది.

ఉదాహరణకు స్వల్పకాలిక అవసరాలు-

1) వ్యవసాయ పద్ధతులు మెరుగుపరచటానికి,
2) విత్తనాలు కొనుగోలు చేయటానికి,
3) ఎరువులు కొనటానికి, పురుగుమందులు కొనడానికి
4) కరెంటు బిల్లు మొదలైనవి చెల్లించడానికి.

మధ్యకాలిక క్రెడిట్:- మధ్య కాలానికి సంబంధించిన అవసరాలకొరకు గ్రామీణుల ఈ ఋణాలను ఉపయోగించుకొంటారు. తిరిగి చెల్లించుకాలం 12 నెలల నుండి 5 సంవత్సరాల మధ్యలో ఉంటుంది. ఉదాహరణకు ఈ ఋణాలు కింద పెర్మనెంట్ అవసరాల నిమిత్తం ఉపయోగించవచ్చును.

1) ట్రాక్టర్లు కొనుగోలు చేయటానికి.
2) ఇతర యంత్రాలు ఏమైన అవసరమైన కొనుగోలు చేయడానికి
3) భూమికి ఫెన్సింగ్ నిర్మించటానికి,
4) నీటి పారుదల సౌకర్యాల కోసం బావులు తవ్వటం, బోరు బావులు నిర్మించడం మొదలైనవి.

SOURCES OF RURAL CREDIT

Non-Institutional Sources

- **Moneylenders**
- **Relatives**
- **Traders and Commission Agents**
- **Rich Landlords**

- Rural Development

c) దీర్ఘకాలిక ఋణాలు:- దీర్ఘకాలిక అవసరాల కొరకు దీర్ఘకాల ఋణాలను ఉపయోగిస్తారు. దీర్ఘకాలిక ఋణాలు 5 నుండి 10 సంవత్సరాల కాలం కొరకు తీసుకుంటారు. గ్రామీణ ప్రాంతాల ప్రజలు ఈ క్రింది అవసరాల కొరకు ఈ ఋణాలను తీసుకుంటారు.

1) వ్యవసాయ రకాలను పెంచుట కొరకు.

2) ప్రస్తుతం ఉన్న భూమికి శాశ్వత మెరుగుదలలు ఏర్పాటు చేయడానికి

3) అదనపు భూమి కొనుగోలు చేయడానికి.

2) వాడుక మీద ఆధారపడిన వర్గీకరణ:- వాడకాన్ని బట్టి ఋణాలను రెండు రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చును. అవి:

a) ఉత్పత్తి అవసరాల కొరకు ఋణములు తీసుకోవడం:- ఉత్పత్తి కార్యకలాపాలైన విత్తనములు, పెస్టిసైడ్స్, అదనపు భూమి కొనుగోలు చేయడానికి యంత్రాలు, ట్రాక్టర్ల కొనుగోలు చేయడానికి, నీటిపారుదల సౌకర్యాలు ఏర్పాటు చేయడానికి తీసుకొనవచ్చును.

b) అనుత్పాదక కార్యకలాపాల కోసం ఋణములు:- ఋణములు పిల్లల పెళ్ళి కొరకు, పండుగ సందర్భాల కొరకు, పిల్లల [illegible] సెలవు రోజుల ఖర్చుల కొరకు కూడా తీసుకొనవచ్చును.

గ్రామీణ ఋణ వ్యవస్థ యొక్క ప్రధాన సమస్యలు:-

గ్రామీణ ఋణ వ్యవస్థ అనేక సమస్యలను ఎదుర్కొంటుంది. అవి.

1) ఇది క్రెడిట్ ప్రవాహం యొక్క దిశ, పరిమాణం మరియు నాణ్యతల పరంగా కావలసిన ఫలితాలను అందించలేకపోయింది.

2) ఇది అధిక మొత్తంలో ఋణాలు, రాని బాకీలు అప్పు ఎగవేతదారులు, తక్కువ లాభదాయకత, అధిక భారమైన సిబ్బంది, క్షీణించిన నియంత్రణ మరియు ఖాతాదారుల సేవ వంటి సమస్యలను ఎదుర్కొంటుంది. ఈ ఋణ సంస్థల యొక్క ఓవర్ డ్యూస్ 1983-93 కాలంలో 2,818 కోట్ల రూపాయల నుండి రూ 9,661 కోట్లకు పెరిగినట్లుగా అంచనా వేయబడినది.

3) RBI -NABARD-వాణిజ్య బ్యాంకులు-రాష్ట్ర సహకార బ్యాంకులు (SCBs). పట్టణ సహకార బ్యాంకులు (DCBs). ప్రాథమిక వ్యవసాయ క్రెడిట్ సొసైటీలు (PACS) యొక్క క్లిష్టమైన శ్రేణి నిర్మాణం వలన బ్యాంకింగ్ వ్యయం పెరిగిపోయింది.

4) అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో గ్రామీణ ఋణ

SBI
AGRICULTURE

మార్కెట్ల ప్రతికూల ఎంపిక నైతిక ప్రమాదం మరియు వాటి అమలు వంటి సమస్యల లక్షణాలుగా అర్థం చేసు-కోవచ్చును.

ఇది కేవలం [illegible] సమాచార [illegible] [illegible] పరిష్కరించే [illegible] సృష్టించింది. ప్రభుత్వానికి సంబంధించిన కూడా [illegible] [illegible] [illegible] కలిగి ఉండటం వలన అధిక [illegible] [illegible] మరియు క్రెడిట్ యొక్క [illegible] [illegible] వంటి సమస్యలకు కారణమైనది.

5) సంస్థాగత దృక్పథంలో ఏదైన తగిన సంస్థ సమర్థవంతంగా తన పాత్రను పోషించవలెనంటే అందుకు తగిన ప్రేరణ కొరకు ప్రోత్సాహకాలు అందించి అభివృద్ధి చేయుటకు పొదుపును ప్రోత్సహించడం అవసరం.

7) డైరెక్ట్ క్రెడిట్ ప్రోగ్రాములు మరియు సబ్సిడీ ఋణాలు క్రెడిట్ అవాంఛనీయ భాగాలను తీవ్రంగా ప్రభావితం చేశాయి. ఈ క్రెడిట్ ప్రాసెస్ మొత్తం కూడా ఋణగ్రహీతలకు తిరిగి చెల్లించవలసిన అవసరం లేని విధంగా అంటే ఒక బహుమతి ఇచ్చినట్లుగా భావించటం జరుగుతుంది.

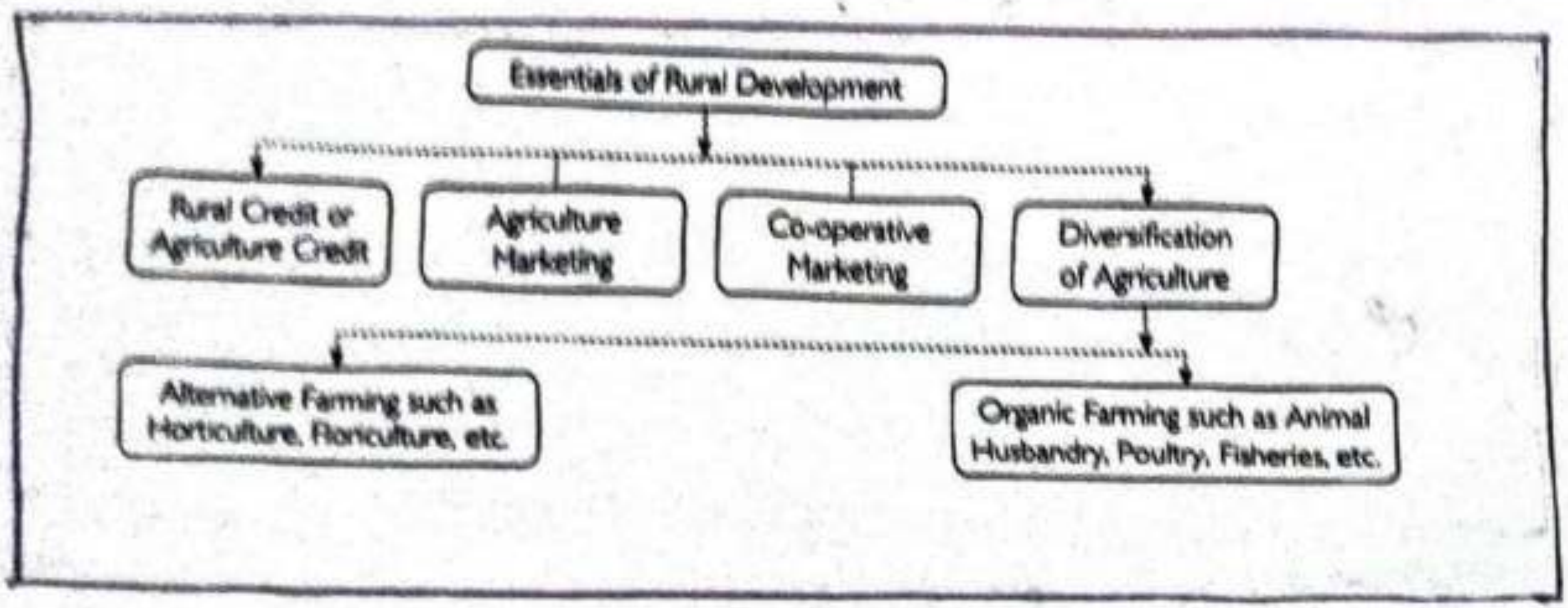

Essentials of Rural Development
Rural Credit or Agriculture Credit
Agriculture Marketing
Co-operative Marketing
Diversification of Agriculture
Alternative Farming such as Horticulture, Floriculture, etc.
Organic Farming such as Animal Husbandry, Poultry, Fisheries, etc.

గ్రామీణాభివృద్ధి, గ్రామీణాభివృద్ధి భావన లక్ష్యాలు మరియు

ప్రస్తావన:- గ్రామీణ అభివృద్ధి అనగా, గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో నివసిస్తున్న ప్రజల జీవన నాణ్యతను, ఆర్థిక శ్రేయస్సును మెరుగుపరిచే ప్రక్రియను తరచుగా జనాభా కలిగిన ప్రాంతాల్లో సహా అని ప్రాంతాలు ఒంటరిగాను తక్కువ గ్రామీణాభివృద్ధి అనునది సంప్రదాయక వ్యవసాయం మరియు అటవీ ప్రాంతం వంటి భూ సహజమైన సహజవనరుల దోపిడీపై కేంద్రీకృతమై ఉంటుంది.

గ్రామీణాభివృద్ధి భావన:- గడచిన 3 దశాబ్దాలు నుండి గ్రామీణాభివృద్ధి భావన గణనీయంగా మారిపోయింది. అయితే గ్రామీణ అభివృద్ధి వ్యవసాయ అభివృద్ధికి పర్యాయపదంగా ఉండేది. అందుచేత వ్యవసాయ ఉత్పత్తి పెంపుదలపై దృష్టి కేంద్రీకరించబడేది. ఈ కేంద్రీకరణ వ్యవసాయదారుల మరియు పరిశ్రమలకు వినియోగించి పారిశ్రామికీకరణ వాడ్యా! కేంద్రం కొరకు ఉపయోగించబడేది.

లక్ష్యాలు:-

ప్రధాన లక్ష్యాలు:-

ఉపాధి అవకాశాల పెంపుదల మరియు

పెరిగేటట్లు ప్రోత్సహించాలి.

పరిశ్రమల స్థాపన, రుణాలు, సబ్సిడీ మరియు మార్కెట్ సౌకర్యాల

ద్వారా గ్రామీణ పరిశ్రమలను ప్రోత్సహించాలి.

వ్యవసాయ మరియు అభివృద్ధిలో స్త్రీల పాత్ర పెరిగేలా

ప్రోత్సహించి వారి ఉత్పాదకతను పెంపొందించాలి.

గ్రామీణ స్త్రీలకు మరియు పురుషులకు సమాన అవకాశాలు

కల్పించాలి.

గ్రామీణ అభివృద్ధిలో ప్రణాళికలు - కేటాయించిన లక్ష్యాలను

సాధించుట కొరకు వివిధ పథకాలను అమలుపరచుటకు

ఉపయోగించబడేవి పౌరసంఘాలు ఒక ప్రణాళిక కలిగి

ఉండాలి. గ్రామీణ అభివృద్ధి లక్ష్యాలను సాధించుటకు వివిధ

రకాల ప్రణాళికలు పంచవర్ష ప్రణాళికలు, ఉత్పత్తి పథకాల

మరియు రాష్ట్ర స్థాయిలో వివిధ పథకాలు ప్రవేశపెట్టడానికి

వివిధ రకాల గ్రామీణ అభివృద్ధి పథకాలు.

వికేంద్రీకృత ఆధారిత ప్రణాళికలు -

కింది గ్రామీణ అభివృద్ధి వికేంద్రీకరణ ఆధారిత

ప్రణాళిక ద్వారా ప్రజల భాగస్వామ్యం

నిషేధించబడినది. అందువలన భూమి యాజమాన్యంలోని అసమానతలు తొలగించబడటమే కాకుండా ఆ భూమికి మరింత ఉత్పాదకతను పెంచే విధంగా రూపొందించవచ్చును.

2) నియంత్రిత పెట్టుబడిదారీ దృక్పథంపై ఆధారపడిన వ్యూహం: ఈ వ్యూహం రాష్ట్రం నుండి ఒక పెట్టుబడిదారీ రంగం ఏ విధమైన మద్దతు మరియు రక్షణ పొందగలుగుతుందో వ్యవసాయరంగం కూడా అలాంటి సహకారమే పొందవలెనని పేర్కొంటుంది. భూమి యొక్క భారీ పునః పంపిణీ లేదా భూ సంబంధాల పునర్నిర్మాణం వంటి ప్రయత్నాలు చేయవలెను. వ్యవసాయ రంగంలోని నిరుద్యోగిత పరిష్కరించబడవలెనంటే ఆ రంగంలో త్వరితగతిన వృద్ధి సాధించేందుకు పెట్టుబడిదారీ రంగం జాగ్రత్తలు తీసుకోవలసి ఉంటుంది.

3) రైతుల వ్యవసాయ పరంగా ఉన్న వ్యూహం:- రైతు వ్యవసాయ పరమైన దృక్పథంపై ఆధారపడిన ఈ వ్యూహం, భూమిని పూర్తిగా పునః పంపిణీ చేయుటకి మరియు భూ సంబంధాల సమగ్రత కోసం ఇలా వాదిస్తుంది. ఇది వృద్ధి మరియు ఉపాధి అను రెండు లక్ష్యాలను జాగ్రత్తగా కాపాడుతూ చిన్న విభాగాలకు చెందిన రైతులకు చాలా బలమైన మద్దతును కల్పిస్తుంది.

వికేంద్రీకరించిన ప్రణాళికలు ద్వారా వ్యవసాయం పై ప్రభుత్వాలు [illegible]

[illegible]

యూని- మోడల్ వ్యూహం:- యూని మోడల్ వ్యూహం ద్వారా భూ విభాగాలు సమానంగా పంపిణీ చేయబడలాయి. జపాన్ తైవాన్ మరియు కొరియా దేశాల విషయంలో ఈ వ్యూహం అద్భుతంగా విజయవంతమైనది. వ్యవసాయ రంగానికి చెందిన సంస్కరణలకు ఉపయోగించటం ద్వారా గ్రామీణ అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించడానికి ఇది ప్రయత్నించింది.

ఈ విధంగా భూ సంస్కరణలు, గ్రామీణ అప్పులు, పరపతి

సమానమైన పంపిణీ చేయటం కోసం ఏర్పాటు చేయబడిన వరల వ్యవసాయ ఉత్పత్తి సమానంగా విస్తరించబడుతుంది.

బై-మోడల్ మార్గ వ్యూహము:- గ్రామీణ ప్రాంతాలలో ఆస్తుల మరియు ఆదాయాల ఎక్కువ పంపిణీని పూర్తిగా మార్చడానికి ప్రయత్నాలు చేయకుండానే వ్యవసాయ ఉత్పత్తిని పెంచడానికి ప్రయత్నించి తద్వారా వ్యవసాయరంగా అభివృద్ధి కొరకు ఈ బై-మోడల్ వ్యూహం ప్రయత్నిస్తుంది. ఈ రకమైన వ్యూహంలో భూ సంస్కర-ణాల కొరకు ఎలాంటి ప్రయత్నం లేదు.

అధిక సంఖ్యలో చిన్న పరిమాణంలోని పొలాలు, చిన్న సంఖ్య-లో పెద్ద పరిమాణంలోని పొలాలు ఉన్నాయి. ఈ ఆలోచన వెనుక ఉన్న ఉద్దేశం ఆధునిక సాంకేతికత మరియు ఉత్పాదకాలపై దృష్టి కేంద్రీకరించి తద్వారా వ్యవసాయ అభివృద్ధిని సాధించటమే. ఇటువంటి పెరుపదల సమానా పూర్తిగా అభివృద్ధి చెందిన సంస్థలను నిర్లక్ష్యం చేస్తుంది మరియు మొత్తం ఆర్థిక అభివృద్ధికి బలమైన పునాదిని కూడా అందివ్వలేదు.

గ్రామీణ అభివృద్ధి పథకాలు:- గ్రామీణ అభివృద్ధి యొక్క ప్రధాన లక్ష్యం ప్రజల పేదరికం తొలగించి ధనిక మరియు పేదల మధ్య విస్తరించిన అంతరాన్ని పూరించటం. ఈ అంతరం ప్రభుత్వం విధానాలలో కూడా ఈ విధంగా పేర్కొనబడినది - "గ్రామీణ పేదరిక నిర్మూలనం దేశం యొక్క ఆర్థిక ప్రణాళిక మరియు అభివృద్ధి పథంలో ప్రాథమిక అవసరంగా గుర్తించబడినది. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో జీవన నాణ్యత పెంపొందించవలెనంటే అది ఆయా ప్రాంతాలలో దారిద్ర్య నిర్మూలనం వల్లనే సాధ్యపడుతుందని చెప్పవచ్చు.

ప్రణాళిక విధానాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని వ్యవసాయాన్ని అభివృద్ధి చేయటం కోసం గ్రామీణ ప్రజల ప్రధాన వృత్తిగా అయిన వ్యవసాయం కొరకు వివిధ పథకాలు ప్రవేశపెట్టటం జరిగింది.

ప్రధాన ప్రారంభ కార్యక్రమాలు:-

a) ఇంటెన్సివ్ అగ్రికల్చరల్ ఏరియా ప్రోగ్రాము (IAAP).

b) ఇంటెన్సివ్ అగ్రికల్చరల్ డిస్ట్రిక్ట్ ప్రోగ్రాము (IADP)

c). అధిక దిగుబడి రకాల ప్రోగ్రాము (High yielding varieties programs).

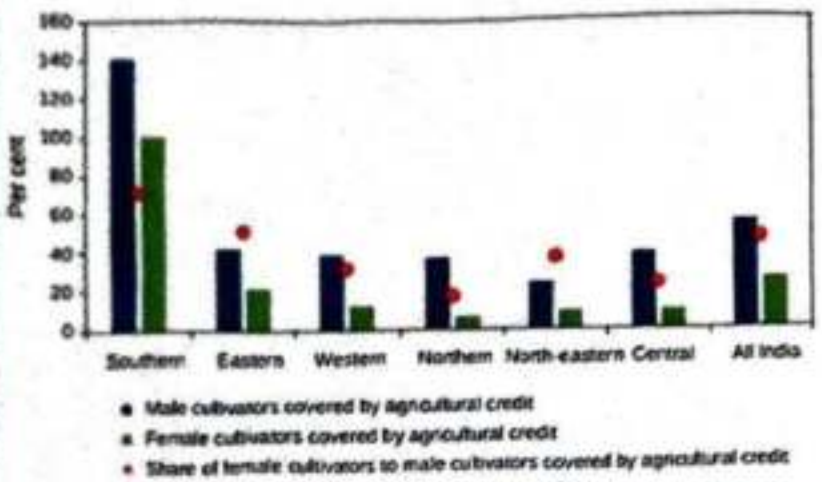
160
140
120
100
80
60
40
20
0
Per cent
Southern
Eastern
Western
Northern
North-eastern
Central
All India
Male cultivators covered by agricultural credit
Female cultivators covered by agricultural credit
Share of female cultivators to male cultivators covered by agricultural credit

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (I ROP)

[illegible]

State Bank Of India
KISAN CARD
RuPay

వస్తువుల పెంపకం. ఎంపిక చేయబడిన కుటుంబాలను దారిద్ర్య రేఖను దాటించుటకు ప్రవేశ పెట్టబడింది.

8వ పంచవర్ష ప్రణాళిక ప్రకారం వార్షిక ఆదాయం రు.11,000 కంటే తక్కువగా ఉన్న ఎంపిక చేయబడిన చిన్న, సన్నకారు రైతులు మరియు గ్రామీణ చేతివృత్తుల వారు, వ్యవసాయ కూలీలను దారిద్ర్య రేఖకు దిగువన ఉన్నట్లుగా నిర్వచింపబడిన. ఎంపిక చేయబడిన కుటుంబాలలో సహాయం పొందుటకు అర్హత పొందిన కుటుంబాలలో కనీసం 50% SC మరియు ST వర్గాల నుండి ఉండవలెను. ఇంకను 40% మహిళా లబ్ధిదారుల కొరకు ఉండవలెను.

3) స్వయం ఉపాధి కోసం గ్రామీణ యువకుల శిక్షణ (TRYSEM) -

ఈ పథకం 1979లో ప్రారంభించబడినది. ఇతర దారిద్ర్య నిర్మూలన పథకాలలో వలెనే ఈ పథకంలో కూడా 9వ తరగతి ఉత్తీర్ణులైన SC, ST వర్గాలకు చెందిన మాజీ సైనికులకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడినది. మహిళలకు మూడవ వంతు సీట్లు కేటాయించబడినవి. ఈ పథకం శిక్షణ పూర్తయిన యువకులు IDDP పథకానికి అనువర్తింప చేయబడినారు.

ఒక అంచనా ప్రకారం, 1995-96 వరకు దాదాపు 2 లక్షల

మంది యువత ప్రతి సంవత్సరం శిక్షణ పొందుతున్నారు. వారిలో 45% మంది స్వయం అయినా ఉపాధి పొందగలిగితే 30% మందికి ఉపాధి లభిస్తున్నది.

4) **పనికి ఆహార పథకం** (FWP):- ఈ కార్యక్రమం 1977లో జనులకు పని ఉండని కాలంలో నిరుద్యోగ గ్రామీణ కార్యక్రమం 1977లో ప్రజలకు ఉపాధి కల్పించాలని లక్ష్యంతో ప్రవేశపెట్టబడినది.

5) **జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి కల్పన**:- ఇది 1980లో 6వ పంచవర్షప్రణాళికలో (1980-85) భాగంగా ప్రారంభించబడినది. ఈ కార్యక్రమం ప్రత్యేకించి వేతన ఉపాధి ఆధారపడిన గ్రామీణ ప్రజలు, వ్యవసాయ పనులు లేని రోజుల కోసం మరియు ఇతర ఆదాయ వనరులు లేని వారి కోసం ఏర్పాటు చేయబడినది. ఈ పథకంలో PRI లో మరుకుగా పాల్గొన్నారు.

6) **గ్రామీణ భూమిలేని వారికి ఉపాధి పథకం**:- ముఖ్యంగా భూమి లేని గ్రామీణ ప్రజలకు ఉద్యోగ అవకాశాలు కల్పించేందుకు మహారాష్ట్ర, గుజరాత్ వంటి కొన్ని రాష్ట్రాలలో ఈ ప్రత్యేక పథకాలు రూపొందించబడినాయి. మహారాష్ట్ర గ్రామీణ ప్రాంతాలలోని నిరుద్యోగులకు ఉపాధి హామీ పథకాన్ని

9) మహాత్మా గాంధీ జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హా.గా. పథకం:-

ప్రారంభించింది సహకారంతో ప్రభుత్వం వివిధ ప్రాజెక్టుల నైపుణ్యంలేని ఉద్యోగులు, నైపుణ్యం గల్గిన కార్మికులకు ఏర్పాటు చేసింది ఈ పథకం కూడా NREP లో చాలాగా JRY లో విలీనం అయినది.

7) **జవహార్ రోజ్‌గార్ యోజన**:- ఈ కార్యక్రమం ఏప్రిల్ 1989 లో NREP మరియు RLEGP ల విలీనంతో ఉనికిలోనికి వచ్చింది. ఈ పథకం క్రింద ప్రతి పేద కుటుంబం నుంచి కనీసం ఒక వ్యక్తికి ఒక సంవత్సరంలో 50 నుండి 100 రోజుల వరకు వారి నివాసానికి దగ్గరగా ఉద్యోగం ఏర్పాటు చేయాలని భావించారు. దాదాపుగా 30% వరకు ఉద్యోగం మహిళలకు కేటాయించారు.

అంత్యోదయ యోజన:- హిందీ పదము 'అంత్యోదయ' అనునది రెండు పదాల కలయిక. 'అంత్' అనగా అంతము లేదా చివర మరియు 'ఉదయ్' అనగా అభివృద్ధి. అనగా మొత్తం మీద ఒక వరుసలో చివర నుండు వ్యక్తి అనగా పేదలలో కూడా చివరగా ఉండు వ్యక్తికి అందించు సంక్షేమము లేదా అభివృద్ధి. ఈ పథకం అక్టోబర్ 2, 1977 లో ప్రభుత్వం చేత ప్రారంభించబడినది.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1) [illegible]

SC [illegible]

[illegible]

2) [illegible]

[illegible]

3) [illegible]

[illegible]

50 [illegible]

[illegible] 2013 [illegible]

[illegible]

జాతీయ వ్యవసాయ గ్రామీణాభివృద్ధి బ్యాంకు:

వ్యవసాయ, గ్రామీణాభివృద్ధి కొరకు ఉన్న వ్యవస్థాగత పరపతి ని కర్యాన్ని పరిశీలించడానికి ఏర్పడిన కమిటీ సూచనల మేరకు భారత ప్రభుత్వం జులై 2 1982 న వ్యవసాయ గ్రామీణాభివృద్ధి జాతీయ బ్యాంకు (NABARD) ను ఏర్పాటు చేసింది. వ్యవసాయం, గ్రామీణాభివృద్ధి కై కావల్సిన అవసరాల ఉత్పత్తి పెట్టుబడులను అందిస్తూ సమీకృత గ్రామీణాభివృద్ధిని సాధించడానికి ఈ బ్యాంకు ప్రధానంగా కృషి చేసింది. గ్రామీణ ఈ బ్యాంకు అవతరించడానికి పూర్వం ఈ విధిని రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా చేపడుతూ ఉండేది. గ్రామీణ ప్రాంతాల దీర్ఘకాలిక పరపతి అవసరాలను తీర్చడానికి 1963 లో ఏర్పాటైన వ్యవసాయ రీఫైనాన్స్ అభివృద్ధి కార్పొరేషన్ (ARDC) ను కూడా ఈ బ్యాంకులో విలీనం చేయటమైనది.

ఈ బ్యాంకు మూలధనాన్ని భారత ప్రభుత్వం, రిజర్వు బ్యాంకులు కలిసి సమానంగా సమకూర్చినాయి. దీని అధీకృత మూలధనం రూ 1 కోట్లు, చెల్లించిన మూలధనం రూ100 కోట్లు ల చెల్లించిన మూలధనము రూ 500 కోట్లకు, మళ్లీ [illegible] కు పెంచబడినది.

ధ్యేయాలు:- ఈ బ్యాంకు యొక్క ముఖ్య ధ్యేయాలు

1) వ్యవసాయోత్పత్తుల పెరుగుదలను సాధించగల విత్తసహాయాన్ని అందించడం.

2) దీర్ఘకాలిక పెట్టుబడి అవసరాలను తీర్చడం. రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు 20 ఏళ్ళ కాలపరిమితి ఉండే రుణాలను, అడ్వాన్సులను అందజేస్తుంది.

3) రుణాలను కిస్తీల రూపంలో అందచేయడం.

4) వ్యవసాయమే కాకుండా, చిన్న తరహా పరిశ్రమలకు, కుటీర పరిశ్రమలకు, చేతి వృత్తుల వారి అభివృద్ధికి తగినంతగా సాధించడం.

5) పై విధుల నిర్వహణ ద్వారా గ్రామీణాభివృద్ధిని సాధించడం.

నిర్వహణ:- NABARD కార్యకలాపాలను ఛైర్మన్, మేనేజింగ్ డైరెక్టర్, 13 మంది డైరెక్టర్లతో కూడిన డైరెక్టర్ల బోర్డు నిర్వహిస్తుంది. వారందరు కేంద్ర ప్రభుత్వం ద్వారా నియమింప బడతారు. ఈ బ్యాంకు డైరెక్టర్ బోర్డులో ఇద్దరు, గ్రామీణ అర్థశాస్త్రం, గ్రామీణాభివృద్ధి వంటి విషయాలలో నిపుణులైన వారు ఇద్దరు, సహకార బ్యాంకులో పనిచేసి అనుభవం గడించిన ముగ్గురిని, రిజర్వు బ్యాంకి సంబంధించిన ముగ్గురిని,

భారత ప్రభుత్వానికి చెందిన అధికారులు ముగ్గురిని, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాధికారులు నుండి ఇద్దరిని డైరెక్టర్లుగా నియమించుతారు. రిజర్వు బ్యాంకు డిప్యూటీ గవర్నరు NABARD కు ఛైర్మన్‌గా వ్యవహరిస్తారు. కేంద్ర ప్రభుత్వ అనుమతితో అవసరమైనప్పుడు విదేశీ మారక ద్రవ్యాన్ని కూడా దీని సమకూర్చుకోవచ్చు.

విధులు:- 1) రాష్ట్ర సహకార బ్యాంకులు, భూమి అభివృద్ధి బ్యాంకులు, ప్రాంతీయ గ్రామీణ బ్యాంకులు, వాణిజ్య బ్యాంకులకు స్వల్పకాలిక, మధ్యకాలిక, దీర్ఘకాలిక ఋణాలివ్వడం.

2) సహకార పరపతి సంస్థలకు వాటా మూలధనాన్ని సమకూర్చడానికై రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు 20 సంవత్సరాలకు మించని కాలవ్యవధిలో కూడిన దీర్ఘకాలిక ఆర్థిక సహాయాన్ని సమకూర్చటం.

3) రాష్ట్ర సహకార బ్యాంకులు, కేంద్ర సహకార బ్యాంకులు, గ్రామీణ బ్యాంకుల కార్యకలాపాల్ని తనిఖీ చేయటం.

4) వ్యవసాయానికి, గ్రామీణాభివృద్ధికి సహకరించే ఏ సంస్థకైనా కూడా దీర్ఘకాలిక ఋణాలను NABARD ఇస్తుంది.

5) అనుమతించబడిన వ్యవసాయ కార్యకలాపాల నిమిత్తం సింగే సంఘాలలో వాటి కొనుగోలు కొరకు అవసరమైన నిధి సమకూర్చటం.

[illegible]
[illegible] బ్యాంకులు, [illegible] బ్యాంకులు
[illegible]
[illegible] సహకార [illegible] మార్చి 2005 నాటికి క్రింది
విధంగా ఉంది.

	(రూ.కోట్లు)
రాష్ట్ర భూమి అభివృద్ధి బ్యాంకులు	6,150
షెడ్యూల్డు వాణిజ్య బ్యాంకులు	4,293
రాష్ట్ర సహకార బ్యాంకులు	915
ప్రాంతీయ గ్రామీణ బ్యాంకులు	3,550
మొత్తం	14,903

ఈ మొత్తంలో సహకారసంఘాల వాటాలు సగాన్ని
పొందాయి.

ఈ (కింది) విధంగా వ్యవసాయ గ్రామాభివృద్ధి జాతీయ బ్యాంకు (NABARD) వ్యవసాయ గ్రామాభివృద్ధికి సేవలు అందిస్తున్నది. ఈ సమగ్ర గ్రామాభివృద్ధికై నాబార్డ్ సేవ అనుమాన్యమైనది అని చెప్పవచ్చును.

అఖిల భారత గ్రామీణ పరపతి సర్వే: రిజర్వుబ్యాంకు ఆఫ్ ఇండియా [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

1951-52 లో సంస్థాగతేతర పరపతి మొత్తం వ్యవసాయదారుల-
-కు ఇచ్చే రుణాల మొత్తంలో 93% వడ్డీవ్యాపారులు
సమకూర్చారు. ఈ సమయంలో [illegible] ప్రకారం
వ్యవసాయ క్రెడిట్ తగిన పరిమాణంలో లేదు. అది సరియైన
పద్ధతిలో లేదు, తగిన పరిమాణంలో లేదు సరియైన ఉద్దేశ్యాలకు
వాడబడటం లేదు. అవసరమైన వ్యక్తులకు కూడా చేరటం-
-లేదు. సహకార సంస్థ కూడా వ్యవసాయ ఫైనాన్స్
రంగంలో [illegible] [illegible]. మొత్తం వ్యవసాయ క్రెడిట్‌లో 3%
మాత్రమే ఉండటం మాత్రమే కాకుండా ఒకటికంటే ఎక్కువ
మార్గాలు [illegible] సాధించ లేకపోయింది. అది సరైన
'వికేంద్రీకృత వ్యవసాయదారుల క్రెడిట్
సహకారాత్మక క్రెడిట్ [illegible]

All India
Rural Credit
Survey
Committee
.Corp loan system was introduced
.Linking of credit with Marketing
.State participation
.Cooperative education and training
.Formation of State Bank of India
.Cooperative education and training
Agricultural credit stabilization fund &
cooperative Fund
CHAIRMAN OF
AIRCSC

భావించబడుతుంది. కమిటీ చెప్పిన ప్రకారం సహకారం విఫలమైనది కాని సహకారం విజయవంతం కావాలి.

గ్రామీణ రంగంలో కో-ఆపరేటివ్ క్రెడిట్ ఉద్యమాన్ని బలపరచడానికి ఈ క్రింది ముఖ్యలక్ష్యాలతో కమిటీ గ్రామీణ క్రెడిట్ ఇంటిగ్రేటెడ్ పథకాన్ని సూచించింది.

a) **రాష్ట్ర భాగస్వామ్యం**:- సహకార క్రెడిట్ సంస్థల వాటా మూలధనం కోసం సహకారం ద్వారా ఈ పథకం రాష్ట్ర భాగస్వామ్యాన్ని ప్రోత్సహిస్తుంది

b) **సమన్వయము**:- ఈ పథకం క్రెడిట్ మరియు ఇతర ఆర్థిక కార్యకలాపాలైన మార్కెటింగ్ మరియు ప్రాసెసింగ్‌ల మధ్య పూర్తి సమన్వయాన్ని సూచిస్తుంది.

c) **పరిపాలన**:- గ్రామీణ ప్రజల అవసరాలకు తగిన విధంగా ప్రతిస్పందించడానికి తగినంతగా శిక్షణ పొందిన మరియు సమర్థవంతమైన సిబ్బంది ద్వారా పరిపాలన ఉండవలెనని ఈ పథకం నొక్కి వక్కాణిస్తుంది.

d) **ఉత్పత్తి ఆధారిత ఋణ పాలసీ**:- ఈ పథకం వ్యవసాయదారులకు స్వల్పకాలిక సహకార క్రెడిట్ మంజూరు చేయుటకు ఒక పంట ఋణవ్యవస్థ ఉండవలెనని ఈ పథకం పేర్కొంటుంది.

ముగింపు

ఈ రంగం యొక్క కొద్ది పాటి విస్తరణ, గ్రామీణ వ్యవస్థలో ఉపాధి మరియు ఆదాయం పెంపు వంటి ప్రయోజనాలు చిన్న సమూహాల వరకైనా ఊహించవచ్చును. ఈ వ్యాసంలో అసమానతే మరియు పంపిణీ న్యాయం వంటి సమస్యలు అయాచితంగా పరిగణించబడుతున్నాయి. మౌలిక సదుపాయాలకు సంబంధించి ప్రభుత్వం నిర్వహించవలసిన పాత్ర ఉన్నప్పటికీనా అది అంత ముఖ్యమైనదిగా పరిగణించబడుట లేదు.

గ్రామీణ క్రెడిట్ ఇంటిగ్రేటెడ్ పథకం క్రింద రిజర్వు బ్యాంకు ఈ క్రింది అంశాలలో కీలక పాత్ర పోషించవలసి ఉంటుంది.

1) సహకార క్రెడిట్ అభివృద్ధి

2) సహకార ఆర్థిక కార్యకలాపాల విస్తరణ

3) సహకార సిబ్బంది శిక్షణ.

భారత ప్రభుత్వం మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలలో సహకార క్రెడిట్ సంస్థల అభివృద్ధి పథకాలను రూపొందించటంలో రిజర్వు బ్యాంకు మరింత చురుకైన భాగస్వామిగా పనిచేయాలని సూచించింది.